

**Teadusuuringute mõju suurendamine ning teadusasutuste ja
kõrgkoolide institutsionaalse teadmussiirde suutlikkuse toetamine (Astra+)“**
KONSENSUSLIK HINDAMISLEHT

Projekti nimi: EKM teaduspärandi digilabor

Taotleja: Eesti Kirjandusmuuseum

Valikukriteerium	Hinne:
<p>1.1. Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele (<i>kaal 25%</i>)</p> <p>Taotluses ei ole kirjeldatud, kuidas projekt on seotud teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse valdkondliku arengukavaga (TAIE), samas on viidatud mitmele teisele valdkondlikule arengukavale, nagu näiteks digiühiskonna arengukava, kultuuri arengukava, siseturvalisuse ja riigikaitse arengukava. Siiski ei kavanda taotleja projekti raames teadmus- ja tehnoloogiasiirde võimekuse kasvatamist, vaid loob ühte konkreetset teenust. Laiemalt see organisatsiooni teadmussiirde võimekust ilmselt ei kasvata, küll aga teenuste mahtu. Projektil on mõju ilmselt asutuse lepinguliste teenuste mahu kasvule, seda eeldusel, et on olemas sihtrühm, kes seda teenust vajab. Seda osa pole aga taotluses piisavalt avatud. Arendatav võimekus on aga reaalselt kasutatav Eesti Kirjandusmuuseumi enda jaoks. Projekti tulemuste ulatus on suunatud väga kitsale sihtgrupile ning ühe konkreetse teenuse arendamisele, mis hõlmab digitaliseerimist, kuid mitte otseselt teadmussiiret. Taotluses markeritud noore teadlase uurimisrühm mikroajaloolise kultuuripärandi valdkonnas ei too välja selle tegevuse kooskõla meetme eesmärgiga - teadmussiirde võimekuse tõstmine läbi kommertsialiseerimise (koostöö ettevõtetega) ja/või kiire rakendumise ühiskonnas. Projekti lõppedes tekib asutusse uus digitaalne tööriist, mille ülalpidamine eeldab ilmselt täiendavat riigipoolset rahastust, sest ettevõtlustulu on prognoosi kohaselt väike.</p> <p>Projektile on väike mõju meetme väljund- ja tulemusnäitajatele. Taotluse kohaselt pakutakse projekti lõpuks teenust 3-le ettevõttele, 2 haridus- ja kultuuriasutusele ja 3 eraisikule, mahuks 10 000 eurot. Panus ettevõtluse suunal on pigem väike, kuid seda tüüpi asutuse puhul ootakski pigem teadmussiiret ühiskonda, mida on selles projektis paraku ka üsna vähe.</p>	2,13
<p>2. Projekti põhjendatus (<i>kaal 30%</i>)</p> <p>Projekti raames planeeritakse välja arendada käsikirjade automaatse tuvastuse mudel. Taotluses on kirjeldatud, et projekti tulemusena luuakse EKM-i ülesannete täitmiseks uus ja efektiivne tööriist, mis aitab muuta kättesaadavaks EKM-i arhiive,</p>	2,25

<p>pakkuda teenust efektiivselt väljapoole ning samuti tuua EKM-i uurijate kasutusse uut allikmaterjali. Lisaks soovib EKM pakkuda loodava tööriista abil teenust nii erasektorile, avalikule sektorile kui ka eraisikutele. Lisaks digiteerimisele kavatseb EKM pakkuda ka materjalide säilitamist enda serverites ja kasutada saadud andmeid oma uurimistöös. See nõuab arvestamist ka andmekaitse nõuetega, mida on taotluses ka mainitud. Taotluses ei ole täpsemalt avatud, kas sarnaseid tööriistu on olemas või arendamisel ka mujal Eestis. Taotluse kohaselt luuakse projekti tulemusena värskest doktorikraadi kaitsnud teadlase juhtimisel uus uurimissuund ja -rühm, mis tegeleb mikroajaloolise kultuuripärandi uurimise ja mõtestamisega. Uurimissuuna avamine ei ole antud meetme skoobis. Projekti eesmärki on kirjeldatud läbi taotleja enda sisemiste vajaduste, mitte läbi kasutajate/klientide probleemide ja kitsaskohtade lahendamise.</p> <p>Võimalike arenguvõimalusi ning teadmussiirde potentsiaali on kirjeldatud, kuid taotluses näidatud tulemusnäitajad ei valideeri seda. Eesmärgipüstituses kirjeldatakse mitte niivõrd asutuse teadmussiirde võimekuse hetkeolukorda, kui ühe asutusele endale vajaliku tööriista puudumist, mida siis projekti raames tahetakse lahendada. Üldist ja horisontaalset teadmussiirde võimekuse kasvu eesmärgiks ei seata. Projekti tulemusena loodav tööriist võimaldab kindlasti pakkuda teenuseid nii era- kui avalikule sektorile, kuid taotlusest selgub peamiselt EKM enda huvi tööriista kasutada. Teiste asutuste ja eraisikute huvi on pigem hüpoteetiline, mida näitavad ka planeeritud tulemus- ja väljundnäitajad. Puudub kirjeldus teadus- ja arendustegevuste tulemuste kommertsialiseerimise kohta ja mõju osas majandusele/ühiskonnale. Puudub selge seos EKM uue uurimissuuna ja planeeritud digitaliseerimise tegevuste vahel, sh mõjust majandusele ja ettevõtluskoostööle.</p> <p>Projekti loogika on enda eesmärki arvestades (asutuse enda ülesannete täitmine) arusaadav, kuid teadmussiirde vaates vähemõjus. Kuna asutuse olemasolevad infosüsteemid on aegunud ja ebaturvalised ja eesmärgiks on seatud nende konsolideerimine Rahvusarhiivi andmebaasidega, ei ole mõistlik järjekordset uut infosüsteemi asutusse luua. Kommertsialiseerimine ei ole seatud eesmärgiks, asutuse töötajate teadlikkusega või neile toe ehitamisega ei tegeleta, sest luuakse endale vajalikku tööriista, mida on võimalik huvilistele ka hiljem teenusena vahendada.</p> <p>Ajakava on realistlik, kuigi hästi üldine. Süsteemi käigushoidmiseks on vaja IT spetsialisti, mille kulud katab EKM pärast projekti lõppu omavahenditest. Teenust hakkab pakkuma teenuste spetsialist, kelle töötasu on planeeritud teenuste müügist. Projekti tulemuste jätkusuutlikkus sõltub seega teenuse pakkumisest, kuid turuanalüüsi selle teenuse vajalikkuse kohta taotluses esitatud ei ole. Kuna asutusel puudub juba olemasolevate IT-süsteemide haldamise võimekus, siis ei ole veenev veel ühe uue süsteemi loomine, mis ise ennast majandada ei suuda.</p>	
<p>3. Projekti kuluefektiivsus (kaal 15%)</p> <p>Projekti kogueelarve on veidi üle 300 000 euro, projekti periood on 36 kuud (3 aastat). Suurima osa eelarvest moodustavad personalikulud (233 000), ülejäänud kulud on seadmete ost (40 000) ja kaudsed kulud. Tehtavad kulud ei ole kooskõlas planeeritava tuluga. Erasektoriga lepingute maht on planeeritud 10 000€, samal ajal taotluse toetus on 262 000€.</p>	2,5

<p>Koostöömaht ettevõtetega 3, eraisikutega 3 panustab meetme eesmärki tagasihoidlikult. Projekt ei ole kuluefektiivne. Taotleja mainib jätkukulude katmist pakutud teenuste arvelt, taotluses näidatud väljundnäitajad ei toeta seda võimekust. Hetkel on HTM andnud EKM-ile ülesanne konsolideerida oma IT-süsteemid Rahvusarhiivi infosüsteemidega ja viia nende haldamine sinna üle. See tähendab, et alates 2028. aastast ei rahasta HTM enam IT-süsteemide arendamist ja haldamist EKM-is endas.</p> <p>Planeeritud väljundi saavutamiseks ei ole kulud ülemäärased ja on tõenäoliselt vajalikud. Kuna täpsemaid kalkulatsioone ega hinnanguid ei ole esitatud, siis ei saa nende mõistlikkust hinnata. Osa projektile järgnevaid püsikulusid on mõeldud katta asutuse eelarvest, kuid arvestades asutuse eelarve pingelisust on see seotud riskidega.</p>	
<p>4. toetuse taotleja ja partnerite suutlikkus projekti ellu viia (kaal 25%)</p> <p>Taotlejal on kompetents digiteerimise ja arhiveerimise valdkonnas ning pikaajaline kogemus selliste protsesside läbiviimise ja riskide hindamisega. Taotluses ei ole kirjeldatud, milline on taotleja kogemus ja kvalifikatsioon teadmussiirdega. Antud projekti elluviimise võimekus asutuses on seega pigem madal, nagu ka jätkusuutlikkus, kuna praegu asutus baasfinantseerimise ja välisrahastuse toel toime ei tule. Samuti on risk see, kas projekti eesmärkide saavutamiseks on võimalik kaasata pädevat personali.</p> <p>EKM-i juba olemasolevad IT süsteemid on aegunud ja vajavad konsolideerimist/uuendamist, kuid asutus on liiga väike, et tagada nende kaasajastamine ja turvalisus majasiseselt. Uute süsteemide ehitamist selles olukorras hindajad mõistlikuks ei pea. Taotleja sõnul on projekti jätkusuutlikkus tagatud omavahendite ja teenitava tulu arvelt. Teadlaste järelkasvu teemat otseselt mainitud ei ole, kui välja arvata see, et tööriista väljaarendamisel luuakse selle baasil uus uurimisvaldkond ja -rühm äsja doktorikraadi omandanud isiku poolt. See on samas tavaline uurimisrühm, mis küll kasutab oma töös loodud tööriista ja selle abil digiteeritud materjali, kuid ei ole rakendusliku fookusega. Kulusid projekti tuludest katta ei ole võimalik. Täiendavate vahendite kaasamist taotluses mainitud ei ole.</p>	2,5
<p>5. projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrategia aluspõhimõtete ja sihtidega (kaal 5%)</p> <p>Projekti kooskõla Eesti 2035 strateegiaga on kirjeldatud, kuid projekt ei ole veenev selles osas, kas projekt aitab kaasa arengukavades toodud eesmärkide saavutamisele. Mõju rakenduskava erieesmärgi saavutamisele on vähene.</p>	2,38

Koondhinnang: Toetust on taotletud projektile, mis ei ole otseselt meetme eesmärkidega kooskõlas (toetada asutuste teadmussiirde võimekuse kasvu).	Koondhinne (kaalutud hinnete summa): 2,33
Hindamiskomisjoni ettepanek: Juhtkomisjon teeb rakendusüksusele ettepaneku jätta taotlus rahuldamata. Taotlus ei kuulu projektide valikukriteeriumide ja -metoodika kohaldamise tulemusel rahuldamisele. Vastavalt määruse § 18 lg 10 p 1 kuuluvad rahuldamisele vastavaks tunnistatud taotlused, mis vastavad määruse nõuetele ning on valikukriteeriumide alusel saanud koondhindeks vähemalt 2,50.	

Juhtkomisjoni liikmed: Renno Veinthal, Katrin Kiisler, Eve Peeterson, Mariann Saaliste, Kati Rostfeldt, Sigrid Rajalo, Assar Luha, Tiina Laidvee
allkirjastatud digitaalselt